

Capcană pentru 3.250.000 de spectatori...

La 25 noiembrie 1952, la teatrul „Ambassadors” din Londra a avut loc premiera piesei *The Mouse-trap* (Capcana — sau Cursa de soareci) dramatizată de Agatha Christie, după propriul ei roman polițist cu același titlu. Cronicarii dramatici n-au salutat spectacolul cu prea multă căldură, publicul n-a acordat vreo atenție specială acestui eveniment teatral „de

duzină”. De altfel, Capcana aproape că nu mai era un secret pentru nimeni. Romanul se vînduse, pînă în 1952, în peste 5 milioane de exemplare, în șase limbi. Numai editorul englez al scriitoarei lansase în librării mai mult de 3 milioane de exemplare.

Solicitată de postul de radio BBC, Agatha Christie întocmise un text radiofonic al romanului, care a și fost transmis cu ocazia celei de a 80-a aniversări a reginei Mary a Angliei, admiratoare pasionată a povestirilor polițiste. La cererea publicului, transmisiunea a fost repetată de patru-cinci ori, ceea ce putea fi un indiciu de succes neobișnuit. Fapt este că tea-

trul „Ambassadors”, un teatru „mic”, avînd numai 423 de locuri, a optat și el pentru Capcana, deși experiențele făcute cu alte trei piese ale scriitoarei Agatha Christie nu fuseseră convingătoare.

Din motive ce constituie, ele însele, o veritabilă enigmă, de teatologie și psihosociologie, Capcana s-a dovedit cel mai atrăgător spectacol dintre tot ce prezentau teatrele londoneze — iar acum, după mai mult de 21 de ani de reprezentații în serie neîntreruptă la „Ambassadors”, a bătut toate recordurile britanice, vechiul record american cu piesa *Bețivul de la „Mart Theater”* din Los Angeles și,

La ultima reprezentație a Capcanei, s-au urcat pe scena teatrului „Ambassadors” din Londra toate cele 21 de actrițe care au interpretat principalul rol feminin. Singurul bărbat din fotografie este interpretul „detectivului”, cel ce a descoperit de cinci mii de ori... pe criminalul.

pare-se, toate recordurile mondiale de longevitate pe scenă, afară de Cîntăreața cheală a lui Eugen Ionescu, de la teatrul parizian „Huchette“.

Din cauze greu descifrabile, directorul teatrului „Ambassadors“, același Peter Saunders care, cu o inspirație atât de bună, a pus spectacolul în scenă în anul 1952, a luat hotărîrea de a întrerupe seria. Capcana se va muta la „St. Martin's Theatre“, o sală cu 550 de locuri, nu prea căutată pînă acum de spectatori, Saunders vrea să exploateze renumele, celebritatea teatrului „Ambassadors“ pentru a-l transforma în teatru experimental, destinat noilor talente din lumea dramaturgilor și a interpreților.

Capcana va continua să aibă același succes de public la „St. Martin's“? Cronicarii sînt în unanimitate de acord în a-i prezice apropiata demodare. Se pare, însă, că spectacolul Capcana a devenit o curiozitate turistică a Londrei. Face parte din programul „o săptămînă în capitala Marii Briani“, ca vizita la British Museum și la London Tower. Aproximativ 75% din spectatorii veniți la „Ambassadors“ în ultimul deceniu erau străini. În foaiere se auzeau atîtea limbi străine încît un ziarist și-a intitulat reportajul, despre „Ambassadors“, „O anexă a Națiunilor Unite“.

Întrebată despre secretul acestui trainic succes, Agatha Christie a răspuns, cu umor britanic: „E o capcană“. În schimb, Peter Saunders a fost mai explicit și mai profesional: — „Piesa — a spus el — rămîne mereu tînără pentru că are o intrigă simplă, personaje limpezi, un detectiv inteligent și naiv, spectatori deopotrivă de naivi. Agatha Christie le lasă, cu prodigioasă îndemînare, impresia că ei participă, de-a dreptul, la dezlegarea miste-

rii. Pare de necrezut, dar de sute de ori am văzut, în pauze, spectatori care făceau pariuri asupra persoanei criminalului și, de obicei, pierdeau. Încă un secret, care nu mai aparține autoarei, este al teatrului: am schimbat distribuția aproape în fiecare an, 130 de actori au interpretat rolurile din Capcana. Singur „detectivul“, actorul Richard Attenborough, l-a descoperit pe criminalul de 5.000 de ori, merit pentru care a fost rugat să joace și în ultima reprezentație de pe scena teatrului „Ambassadors“. În schimb, principalul rol feminin a fost interpretat în fiecare an de altă actriță, idee care mi-a adus multe discuții și necazuri, dar s-a dovedit foarte bună pentru prospețimea permanentă a spectacolului. La încheierea stagiunii, toate cele 21 de interprete au urcat pe scenă și au fost frenetic aplaudate... de cronicarii dramaticei cei mai severi“.

În anul 1957, după cinci ani de succes continuu la „Ambassadors“, Agatha Christie a încheiat cu casa producătoare de filme „Romulus“ din Londra un contract pentru transpunerea Capanei pe ecran, cu clauza expresă că filmul va putea fi proiectat în săli publice numai după ce piesa va fi retrasă din teatru. Producătorii de la „Romulus“ așteaptă de 15 ani să înceapă turnarea filmului. Cînd au aflat că seria-record de la „Ambassadors“ se termină, au și pregătit platourile de filmare. Acum, amină din nou, sine die, intenția lor de a realiza Capcana cinematografică. Pentru a-i liniști, Agatha Christie le-a promis cîteva modificări în scenariu, pe care producătorii de la „Romulus“, prudenți, le-au refuzat. Devenită... instituție de artă, piesa nu mai poate fi alterată de nici o intervenție, nici din partea autoarei. Aparține publicului.

Automate și colaje

Doi compozitori danezi, Niels Viggo Bentzon și Bent Lorentzen, au abandonat muzica modernă și izvoarele proprii de creație, pentru a face apel la clasici.

„Automatele“, noua operă a lui Bentzon, a cărei premieră a avut loc la încheierea stagiunii, în iunie, iar acum va ține — cît va fi posibil — capul de așis al stagiunii Teatrului de Operă și Balet din Kiel — R.F.G. — este preluată din „Povestirile fantastice“ ale lui E. T. A. Hoffmann. Eroi cunoscuți și mai puțini cunoscuți din acele povestiri apar în visurile unui tînăr compozitor din zilele noastre, care se transfigurează într-o serie de păpuși automate. Eroul, dedublat, multiplicat, trece prin situații dramatice și comice, dansează în ritmuri clasice și moderne, cîntă arii compuse de Hoffmann, și, pe alocurea, transcrie de Bentzon în limbajul muzical dodecafonie și concret. Succesul „operei bizare“ a lui Niels Viggo Bentzon a fost foarte modest la criticii muzicali, dar foarte viu la public — datorită caracterului ei ambiguu. „Automatele“ alternează, aproape în fiecare scenă, între dramă și comedie, sau, mai exact, între tragicomedie și parodie.

Al doilea compozitor danez, Bent Lorentzen, prezintă tot de Teatrul din Kiel, a obținut același succes răsunător în rîndurile publicului, mediocru, chiar glacial, în rîndurile criticilor. Lorentzen a creat, după propria lui părere, „opera-colaj“, cu personaje și arii din operele lui W. A. Mozart. Eroi

și eroine din Nunta lui Figaro și Don Juan se întâlnesc și se îndrăgostesc de eroi și eroine din Flautul fermecat și Răpirea din Serai. Fiecare aduce cu el arii din operele de origină. Finalul este luat din Così fan tutte. Orchestra din „fossă” cântă după partiturile clasice, însă o mică orchestră cu instrumente moderne, instalată într-o lojă, intervine pentru a puncta spectacolul cu arii de jazz și sunete insolite, claxoane, sonerii, zgomote de uzină. Efectul, foarte inegal, lasă impresia de improvizatie burlescă.

Magdeburg: O expoziție de scenografie

În cadrul manifestărilor în cinstea celei de a 25-a aniversări a R.D.G. s-a deschis, la Magdeburg, în sălile Muzeului de Istorie a Culturii, o expoziție de scenografie, ilustrând forțele și realizările din prezent, căutările de viitor în acest domeniu artistic cât și

corelarea sa în ansamblul „artelor surori” în cadrul actului teatral.

Subliniind spiritul în care se desfășoară această manifestare, prof. Karl Von Appen (președintele secțiunii R.D.G. a Organizației Internaționale de scenografie și tehnică teatrală) afirma: „teatrul va înflori atît timp cît în centrul preocupărilor sale va fi omul, atît cel de pe scenă, actorul, cît și cel de dincolo de rampă, spectatorul, ale cărui năzuințe, întrebări existențiale și frământări constituie izvorul și forța teatrului”.

Lucrările expuse ilustrează orientarea spre realism atît în spirit cît și ca metodă, în sensul valorificării depline a textului, a refuzului decorativismului gratuit.

Dintre expozanți se remarcă Günter Altman, prin sinteza expresivă a elementelor de pură teatralitate și preferința pentru un stil monumental (în decorurile la: Hamlet, Hoții, Salomeea, Tragedia optimistă) — Cristina Biederman, prin stăpînirea cu maximă precizie a gustului artistic într-o exuberantă contopire de forme, culori, materiale (în decorurile pentru: Tartuffe, Pulberea purpurie, Doamnei Semper i se face dreptate) — Franc Bo-

risch, printr-o mare varietate de posibilități și modalități artistice (în scenografia spectacolelor: Cenușăreasa, Moartea lui Danton, Flautul fermecat, Coppelia, Visul unei nopți de vară).

O atenție deosebită s-a dat ilustrării cercetărilor de îmbogățire a gamei materialelor scenice și modalităților de prelucrare, fie pentru obținerea unei expresivități sporite, de ex. statuile din sac apretat, rafie, ipsos și dantelă din împovărata iubire, sau pentru sporirea efectului realist al unor materiale (amestecul folosit pentru obținerea pe pînză a facturii de lemn negeluit în spectacolul Ulciorul sfărmat), fie pentru sugerarea unei atmosfere prin îmbinarea aparent haotică de forme și materiale care capătă justificare numai în cadrul acțiunii scenice (cum face Dieter Klass în Omul din la Mancha), sau obținerea unei somptuoziți deosebite prin combinarea de materiale banale (cum face Thekla Tesch în Omul lumii din vest).

Această preocupare a investiții cu virtuți plastice a materialelor obișnuite dă efecte artistice neașteptate mai ales în secția creatorilor din teatrul de păpuși.